

А. Казакевіч (Зайцава)

АЎТАРСКАЯ РЭМАРКА І ЯЕ РОЛЯ ПРЫ СТЫЛІЗАЦЫІ ГУТАРКОВАЙ КАМУНІКАЦЫІ Ў МАСТАЦКІХ ТВОРАХ

(на матэрыяле мастацкай літаратуры беларускіх і англійскіх аўтараў)

Аўтарская рэмарка як структурны элемент мастацкага тэксту з’яўляецца яго неад’емным кампанентам і аўтаномнай з’явай для рэалізацыі аўтарскіх інтэнцый. Разам з дыялогам і палілогам яна ўтварае “ансамбль моўных сродкаў” і мае надзвычай важнае значэнне ў стылізаваным мастацкім дыялогу.

Вялікая колькасць чужой гаворкі ўводзіцца дзеясловамі, якія размяркоўваюць на маўленчыя і немаўленчыя, далей дзелячы іх на розныя падгрупы (напрыклад, дзеясловы дзеяння, мімікі, жэстаў і г.д.). З сінтаксічнага ж пункту погляду рэмаркі вар'іруюцца ад простых сказаў (кароткае апісанне) да звышфразавых адзінстваў (дэталёвае апісанне). Гэта дае падставу сцвярджаць, што ва ўмовах мастацкага тэксту аўтарская рэмарка выконвае не толькі функцыю ўводу рэплік (адлюстравання моўных хадоў), але і характарызуе сам персанаж, раскрывае псіхалагічны стан, пачуцці, перадае абставіны, дзеянні, рухі, адлюстроўвае манеру маўлення і гэтым садзейнічае актуалізацыі суперажывання чытача героям, падзеям, сітуацыям.

На падставе аналізу рэмарак, выбраных з твораў ваеннай тэматыкі беларускага пісьменніка М. Гарэцкага і амерыканскага пісьменніка Э. Хэмінгуэя, мы атрымалі наступныя вынікі.

1. Рэмарка ў беларускіх творах мае тэндэнцыю да пашырэння, што выяўляецца ў перавазе рэмарак з разгорнутай ускладненай структурнай арганізацыяй.

2. Сярод дзеясловаў уводу маўлення значная перавага аддаецца канстатавальным дзеясловам як у беларускім творы, так і ў англійскім. Тым не менш прапарцыянальна колькасць гэтых дзеясловаў значна большая ў англамоўным творы. Гэта пацвярджае тэзу пра тое, што англамоўны дыскурс імкнецца канстатаваць сам факт гаварэння, беларускамоўны дыскурс – апісаць яго.

3. Сярод немаўленчых дзеясловаў у беларускамоўным дыскурсе прыкладна з аднолькавай частотнасцю выкарыстоўваюцца дзеясловы разумовай дзейнасці, мімікі і жэстаў, а таксама дзеясловы адлюстравання ўнутранага стану моўцы. У англамоўным – дзеясловы руху падчас гаварэння, да яго ці пасля яго.

4. У якасці ўдакладняльных слоў пры дзеясловах у беларускамоўным творы пераважна сустракаюцца прыслоўі, дзеепрыслоўныя звароты і прыметнікі, што апісваюць аб'екты, на якія пераходзіць дзеянне. У англамоўным творы такімі словамі з'яўляюцца пераважна прыслоўі і назоўнікі.